

Stavrenski dom

Ste. 199

V Ljubljani, v torek, 1. septembra 1936

Leto 1.

Premirje na bojiščih za mrzlične priprave pred novimi boji - Malaga pred skorajšnjim padcem

Pred naskokom na mrtvo mesto Irun

Hendaye, 1. sept. 6. Zaradi nedeljske napovedi, katero je nacionalistično poveljstvo poslalo branilec Iruna, da se bo včeraj pričelo neusmiljeno bombardiranje mesta iz zraka, z morja in s kopnega, so prebivalci v silnem strahu začeli bežati čez špansko mejo. V nedeljo in včeraj so Irun docela izpraznili. V mestu so ostali samo moški branilci ter vojni vojak. Vse žene in otroke pa so spravili na varno čez mejo. Francosko prebivalstvo jih je prijazno sprejelo in so takoj začeli delovati odbori za preskrbo beguncev. Vsakega begunca so dali zdravniško pregledati, ker so se bali, da ne bi iz obleganega mesta zanesli kakih kužnih bolezni. Do zdaj je čez mejo pribežalo okrog 5000 ljudi, ostali ne bodo mogli več uiti iz grozotnega napada.

Pred Irunom na samih bojiščih pa je prišlo do nekakega premirja, tako da nacionalisti včeraj kljub napovedi niso začeli obstreljevati mesta. Letali so samo izvidniški avijoni, ki so pregledovali položaj vladnih čet.

Nacionalistično brodogradništvo se je koncentriralo pred Irunom, kamor je priplulo 5 bojnih ladij: križarka »Español«, 2 drugi oklopni in 2 torpedna čolna. Nacionalistične čete so po vseh višinah okrog mesta ponoči postavile težke topove, ki streljajo na veliko daljavo. S temi topovi docela obvladajo Irun, San Sebastian in oba zaliva.

Mesto je zdaj docela mrtvo, prazne ulice zvojo in pričakujejo zadnjega smrtnega naskoka. — Vsi branilci so se zakopali v svojih utrjenih postojankah in čakajo smrti, ker zmage ne bodo dosegli. General Molla je včeraj poslal rdečim zadnji poziv, naj se udajo, ker bo sicer dal povelje za obstreljevanje.

Malaga v razvalinah

Sevilla, 1. sept. 6. Po sedanjem stanju boja na fronti okrog Malage pričakujejo, da bo mesto padlo danes ali jutri. Danes zjutraj se je začelo zadnje obstreljevanje s kopnega. Malaga je deloma docela razrušena ter na kopnem kakor na morju popolnoma odrezana od ostalih vladnih postojank. Včeraj je več letal peljalo nad toledsko trdnjavo Alcazar živila, katera so metali obleganim nacionalističnim vojakom, ki se v tem mestu že drugi mesec hrabro branijo. Letala so Toledo tudi bombardirala in je pri tem bila zelo poškodovana tovarna za strelivo. Včeraj popoldne so nacionalistična letala spet bombardirala Madrid. V provinci Toledo so bele čete razpršile zadnje skupine rdeče vojske ter v tridnevnem boju pobile že 600 komunistov, jih okrog 3000 ujele ter zaplenile 20 topov, 16 strojnic, veliko število pušk, tovornih avtomobilov in motorciklov.

Nedeljski Mussolinijev govor ob zaključku italijanskih manevrov so po vsej Španiji napeto poslušali ter navdušeno odobraval tisti del, v katerem je govoril o moči italijanske obrambne sile. V krajih, ki so v oblasti nacionalistov so bile prirejene velike demonstracije proti komunizmu, kjer so različni govorniki poudarjali, da je vsa Španija pripravljena in ponosna, da se kot prva država v Evropi bojuje proti sovjetskemu barbarstvu.

Madridski vojni minister poroča

Madrid, 1. sept. 6. Sinoči je vojni minister dal poročilo, v katerem pravi, da so vladne čete na Guadarrami odbile oster uporniški napad, pri čemer je bilo okrog 170 ljudi ubitih ter 3000 ujetih. Vladna letala, da so razbila z bombami glavni stan marokanskih oddelkov v tej fronti. Minister je poudaril, da je Irun zdaj docela mrtvo in nima nobenih prebivalcev, razen tistih, ki so v obrambnih postojankah.

Iz Anglije je prispela včeraj ekspedicija Rdečega križa, katero so opremili angleški delavci. Ekspedicija ima štiri bolniške avtomobile.

Katalonija se osamosvaja

Barcelona, 1. sept. 6. Katalonska avtonomna vlada, ki je zdaj popoln gospodar v vseh pokrajinah, kjer prebivajo katalonci in ki z vso naglico organizira narodno katalonsko vojsko, je včeraj izdala odlok, da imajo vse naredbe in vsi zakoni, katere izda katalonska vlada, veljavo in moč le na ozemlju katalonskega naroda. Ti zakoni so na tem ozemlju edino veljavni in jih morajo vse oblasti brez razlike takoj začeti izpolnjevati.

Prvi korak za pretrganje odnošajev med Nemčijo in Španijo

Berlin, 1. sept. 6. Uradno sporočajo: Ker je varnost nemških državljanov in nemškega diplomatskega osebja v Madridu ogrožena zaradi silovitega nereda, so do nadaljnjega nemško poslaništvo iz Madrida prenesli v Alicante na sredozemski obali. To odredbo utemeljuje nemška vlada s tem, da madridski krogi kljub ponovnim prošnjam niso znali zagotoviti varnosti nemškimi državljanom. Ta korak nemške vlade pomeni prvo dejanje, s katerim se prekinjajo uradni odnošaji med nemško in špansko republiko.

Kaj je s tujim posredovanjem

London, 1. septembra. AA. (DNB). Reuter tudi vzlic izjavam političnih krogov, da se v St. Jean de Luzu vrše pogojanja za sklenitev premirja v španski državljanski vojni. V tukajšnjih političnih

Benetke, 1. septembra. (DNB). Danes ob 11 se je nemški minister dr. Goebbels odpeljal iz Benetk v družbi svetnika italijanskega poslaništva v Berlinu in s svojim spremstvom. Na letališču so se od dr. Goebbelsa poslovili italijanski propagandni minister Alfieri in druge ugledne italijanske osebnosti

krogih na to ne verjamejo. Vsekakor nima britanska vlada nobenih poročil o tem, ali je prišlo do kakšnega stika med temi diplomati in zastopniki obeh španskih taborov.

Nacionalisti izjavljajo:

Padec Iruna je neizogiben

Rabat, 1. septembra. AA. (Havas). Radijska postaja v Cadizu je davi poročala: Davi sta dve marksistični koloni iz Santedere napadli nacionalistične čete, ki so ju odbile in jima prizadejale hude izgube. V Irunu je prebivalstvo zapustilo mesto. Nacionalistična letala in vojne ladje se pripravljajo na srdito bombardiranje Iruna. Kapitula-cija mesta je neizogibna. General Cabanellas je izjavil, da so na ranjenih, ki so prišli v Burgos, opazili sledove dumdumskih nabojev. Nacionalistične čete v Galiciji so prestale ogorčen boj z marksisti, ki so se naposled udali. Na bojišču so pustili mnogo vojnega materiala.

Washington, 1. septembra. AA. Reuter: Zunanji minister Cordell Hull je vložil protest pri madridski vladi in pri generalu Francu, ker je neko špansko letalo brez znakov bombardiralo ameriški rušilec Keyna. Letalo je na rušilec vrglo 6 bomb. Rušilec je odgovoril s streljanjem iz protiletalskih topov. Toda letala ni zadel. Keyna je v španskih vodah vkrcal ameriške državljane.

Vrhovno poveljstvo belih poroča iz Burgosa, da so nacionalistične čete zavzele v Asturiji Espuno pri Saragosi. Pri Saragosi so bili komunisti potisnjeni nazaj do Atiente.

Havas: Nacionalisti so zavzeli Almodovar del Campo.

Vpostavljen je bil redni železniški promet med Cordobo in Seviljo in med Galicijo in vsemi okoliškimi kraji, ki so jih zasedli nacionalisti.

Španski marksisti so ubili na francoski meji

Ali bodo Trockega izročili boljševikom?

Oslo, 1. sept. AA. (DNB) Nota, ki jo je sovjetsko poslaništvo izročilo norveški vladi glede afera Trockega, je povzročila veliko vznemirjenje. — Splošno mislijo, da bo norveška vlada zavzela nevtralnno stališče. Vladni odgovor bo danes popoldne izročeno sovjetskemu poslaniku. Zunanji minister je včeraj v nekem govoru izjavil, da si Norveška pridržuje azilsko pravico. Počakati je treba, ali bo zunanji minister to stališče zagovarjal tudi na današnji seji vlade.

Notranji minister Koht je imel včeraj govor, v katerem se je dotaknil tudi Trockega. Rekel je, da je norveška vlada svojačasno dala Trockemu dovoljenje za bivanje, ker je bila zmeraj zvesta načelu, da je treba dati azil političnim beguncem, v kolikor se njihovo politično delo ne bi vpletalo v splošno politiko norveške vlade. Dokler pa se ne

Britanski odpravnik poslov v Madridu Forbes je interveniral pri madridski vladi v svrhu čim bolj človečanskega ravnanja z ujetniki, na lastno pobudo in ne v imenu britanske vlade.

francoskega duhovnika, ki je napravil izlet v malo republiko Andoro. Truplo so komunisti polili z bencinom in zažgali. Ko je pribežala francoska obmejna straža, so komunisti zbežali in se poskrili.

Rdeči teror v Madridu

London, 1. septembra. »Times« prinaša posebno poročilo iz Valencije o rdečem terorju v Madridu. Komunisti pripeljejo dostikrat v tovarnih avtomobilih trupla pobitih na trge ali na ulice in jih tam vržejo na cesto. Vodstva novih madridskih bolnišnic na periferiji mesta so poslala vladi pritožbe, da bolniki ne morejo mirno spati zaradi strašnega vpitka nesrečnih žrtev.

»Daily Telegraph« pa poroča o terorju v Malagi. Dejanski gospodar v Malagi je neki brivec, ki sedi ves čas v pisarni civilnega guvernerja in proučuje razne vloge ter ves dan podpisuje smrtno obsodbe.

Hendaye, 1. septembra. AA. (DNB). Kakor poroča list »Freude Popular«, je obrambni odbor rdečih v Quipuscu izjavil, da bodo pri morebitnem obstreljevanju Iruna desničarski sloji prebivalstva tisti, ki bodo občutili posledice obstreljevanja. V ta namen so pripeljali v Irun znane politike Viktorja Pradera, Honoria Mauro in valladolidskega škofa ter mnogo drugih uglednih osebosti, ki bodo služile za talce. Njihova usoda bo v primeru bombardiranja zapečaten.

ugotovi, da se delo kakega begunca ne sklada z določili mednarodnih pogodb o političnih beguncih, tako dolgo vlada ne vidi nobenega razloga za to, da bi bilo treba odpovedati gostoljubnost temu ali onemu beguncu.

Norveško pravosodno ministrstvo je sklenilo postaviti Leva Trockega in njegovo ženo pod nadzorstvo. V bodoče bosta smela sprejemati obiske samo z dovoljenjem oblasti za vsak primer posebej. Njuno pošto bodo v bodoče cenzurirali, uporaba telefona jima je pa sploh prepovedana.

Kopenhagen, 1. sept. Semkaj sta sinoči dopotovala iz Norveške oba Trockijeva tajnika, ki sta bila izgnana iz Norveške. Prišla sta pod močnim policijskim nadzorom. Kam bosta dalje potovala, se še ne ve, verjetno pa je, da bosta počakala na neki parnik.

Požar uničil valjni mlin

Kamnik, 1. septembra.

Včeraj pozno zvečer je velik požar uničil znani valjni mlin na Smarci, ki je last g. Vavpotiča. Okoli pol 11 zvečer je začelo goreti v mlinu, ki stoji le kakih 6 m proč od Vavpotičeve hiše, v kateri je tudi krcma. V njej je bilo še mnogo gostov, ki so prvi opazili skozi okno dim nad streho mlina. Pohiteli so ven in videli, da je notranjost mlina že vsa v plamenih. Dupliški gasilci so bili takoj alarmirani, vendar je trajalo kake četrt ure, predno so mogli spraviti s stolpa cevi, ki so se sušile od gašenja pri Brlecu na Bakovniku. Medtem so domači in gostje poskušali rešiti iz mlina, kar bi se še dalo. V skladišču je gorela streha, v njem pa je bilo shranjenega kakega pol vagona sladkorja, katerega so vsega rešili in znosili na varno. Vse drugo pa je bilo uničeno, zakaj ogenj se je širil z neverjetno hitrostjo. Objel je vso zgradbo, v kateri sta bila dva mlinska valca. V mlinu je bilo tedaj okoli dva vagona žita in moka. Ko so prišli dupliški gasilci in naravnali cevi na ogenj, je bilo že vse v plamenih. K sreči je bilo ozračje precej mirno, tako, da ni bilo nevarnosti, da se požar razširi še na sosedna poslopja. V največji nevarnosti je bila stanovanjska hiša, in so vsi s strahom pričakovali, da bo zdaj pa zdaj začelo goreti. Kakih 20 m daleč je bila tudi slamo pokrita Hribarjeva hiša. Ob mlinu pa stoji tudi Vavpotičeva gospodarska poslopja. Gasilec se je posrečilo, da so na zelo spreten način vsaj omejili požar. Pridružili so se še gasilci s Homca, medtem ko gasilni društvi iz Radmira in Kamnika

Nastop naše vojske

Belgrad, 1. septembra. Za proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. dne 6. septembra bo velika revija čet na Banjici. Revije se udeležijo razen čet belgrajske garnizije tudi čete ostalih garnizij iz države, zlasti pa tehniške in specialne čete. Generalno ravnanje državnih železnic je ukrenilo vse potrebno, da se četam, ki se pripeljejo v Belgrad na revijo, in civilnemu prebivalstvu, ki pride na to svečanost, olajša prevoz na železnici do Belgrada. V ta namen bodo vsem kompozicijam potniških vlakov priklopljeni potrebni vagoni, če bo treba, pa bodo vozili tudi posebni vladi. Ob enem se javnost obvešča, da veljajo na dan 6. septembra tudi listka za brezplačni povratek.

Rim, 1. sept. AA. Finančni minister je podaljšal rok za podpisovanje 5% nacionalnega posojila do 30. septembra t. l.

Najnovejše iz Španije

Sevilla, 1. sept. AA. Posebni Havasov dopisnik iz Seville poroča: Nacionalisti uradno objavljajo, da so sestrelili 12 vladnih letal. Sevilla, Huelva in Cadix niso več bombardirani in ta mesta so zopet lahko razsvetljena tudi ponoči. Na fronti pri Toledu je bila ojačena akcija letal in je zato treba predvideti odločilno borbo čez nekaj dni. — Letala, ki so zjutraj poletela iz Burgosa, so lahko vrgla živež in municijo kadetom v vojašnici v Alcazarju v Toledu. Malaga obstreljujejo in je pričakovati, da se bo glavna ofenziva upornikov proti Malagi začela zvečer ali pa danes. Malaga je delno porušena in vse prometne zveze z morjem so prekinjene. V Riu Tintu je bilo obsojenih na smrt 67 rudarjev, vendar pa se še ne ve, kdaj in kje bodo ustreljeni.

Henday, 1. sept. Posebni Havasov dopisnik poroča: Tudi sinoči se položaj na fronti pri Irunu ni mnogo spremenil. Slišijo se samo redki topovski strelji. Akcije v velikem stilu še ni.

Vpokojitve in prenestitve v sodniški službi

Belgrad, 31. avg. Kakor znano, nastopi s 3. septembrom stalnost sodnikov, ki v bodoče proti svoji volji ne bodo mogli biti niti premeščeni, niti upokojeni, razen v določenih, po zakonu predvidenih primerih. Pred nastopom stalnosti je minister pravde izvršil v stalež usodnikov še celo vrsto sprememb. Izvršene so številne upokojitve in prenestitve. V območju ljubljanskega apelacijskega sodišča je upokojenih pet sodnikov, ki so že dovršili polno službeno dobo, med njimi okrožni sodnik g. Kuder v Novem mestu in sodna predstojnika g. Jan v Krškem in g. Mihalič v Konjicah. Med prenestitvami je najbolj pomembna prenestitev predsednika okrožnega sodišča v Novem mestu dr. Kavčiča v Split. Za predsednika okrožnega sodišča v Novem mestu je imenovan tamkajšnji prvi državni pravdnik g. Barle.

V zvezi s sodniškimi imenovanji so izvršene tudi prenestitve v staležih državnih pravdnikov. Premeščen je državni tožilec dr. Lučovnik iz Ljubljane v Split. Na njegovo mesto je imenovan sodnik okrajnega sodišča v Laškem g. Pompe.

Predsednik vlade in vojni minister na Bledu

Ljubljana, 1. septembra. Danes dopoldne sta potovala skozi Ljubljano na Bled predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. Milan Stojadinović ter vojni minister general Ljubomir Marič. Predsednika vlade spremlja šef kabineta g. Profič.

Upori v rdeči vojski

Pariz, 1. sept. AA. DNB: Listi obširnoro pišejo o razmerah v Rusiji in posebno komentirajo vesti o uporih, ki se pojavljajo v rdeči armadi. »Jour« se vprašuje, če ni najboljši dokaz za resničnost teh vesti to, da se v Rusiji v množicah zapirajo ljudje. Prav tako raste število samomorov v vrstah uglednih sovjetskih politikov. Zanimiv dokaz je tudi dejstvo, da je bil v Moskvi razpuščen Klub intelektualcev.

Pohod lačnih na London

London, 1. septembra. (DNB). V rudarskih revirih južnega Walesa se pripravlja tako imenovan pohod lačnih na London. Pohod bi se vršil tisti dan, ko se sestane britanski parlament. Pohod lačnih na London bi se priredil skupaj z delegacijami nezaposlenih delavcev iz ostalih delov države. Kakor piše list »Daily Worker«, so tako sklenili preteklo soboto v Cardiffu na seji zastopnikov delavskih organizacij.

Edvard VIII. pri Kemalu

Carigrad, 1. septembra. AA. Kralj Edvard VIII. se bo izkrcal v Carigradu pred samo predsednikovno palačo, kjer ga bo sprejel predsednik turške republike Kemal Atatürk.

Tokio, 1. sept. AA. Mislijo, da bo vlada utrdila Jurin del Formoze, zlasti pristanišče Takao.

Berlin, 1. sept. AA. DNB: Francoski minister narodnega zdravja je dopotoval v Kijev in bo nadaljeval svoje potovanje v Moskvo.

Bukarešta, 1. sept. AA. Na sinajski gorski avtomobilski dirki je zmagal knez Gika.

Govor ministra Cvetkovića:

O ciljih in namenih JRZ

Paraćin, 1. septembra. Včeraj se je v Paraćinu vršil velik shod JRZ, ki se ga je udeležilo okoli 4000 meščanov in kmetov. Med drugimi so shodu prisostvovali Djura Janković, Dobrovoje Stošović, Dragiša Cvetković in Marko Kožulj.

Prvi je govoril besedo minister Dragiša Cvetković. V svojem obširnem govoru, ki so ga poslušalci sprejeli z odobravanjem in navdušenjem, je posebej poudaril, da bodo sedanje občinske volitve prve volitve po 6. januarju, ko se bo ljudstvo moglo svobodno odločiti, kakor bodo to zahtevali krajevni in politični interesi.

Nato je govoril prosvetni minister Dobrovoje Stošović. Tudi njegov govor so zborovalci sprejeli z velikim navdušenjem. V svojih izjavanjih je posebej poudaril, da so se s prihodom dr. Milana Stojadinovića na oblast razmere v državi tako rekoč čez noč spremenile in obrnile na boljše. Vlada je znižala davčna bremena in tako se je ponovno vrnilo zaupanje v državni kredit. Razen tega je vlada prvič od obstoja naše države dala na razpolago eno milijardo dinarjev za javna dela, katerih blagoslov bodo občutili v vseh krajih in v vseh stanovih.

Za ministrom Stošovićem je povzel besedo minister za gozdove in rudnike Djura Janković. Kaj hoče JRZ? je vprašal minister v svojem govoru.

Ali hoče mar vladati? Ne, to ni naš cilj. Naš cilj je samo doseči sredstva za boljšo politiko. Ta država je imela mnogo vlad, bilo je tudi mnogo ministrov, toda jaz ne bi maral, je poudaril govornik, sedeti za ministreko mizo, kakor so mnogi izmed njih sedeli, a zdaj ne smemo več med ljudstvo. Naša država potrebuje mnogo in dobrih tržšč, je nadaljeval minister. V to smer tudi gre vlada dr. Milana Stojadinovića, to je njeno gospodarsko načelo.

Govor ministra Stošovića so zborovalci sprejeli z viharim odobravanjem. Nato je spregovoril gradbeni minister g. Kožulj. Med drugim je dejal: Včeraj so se na shodu v Nišu slišale besede: Mi hočemo svobodo in samoupravo. To pa hočemo tudi mi! Mi hočemo svobodo in samoupravo. Mi hočemo in stremimo po tem, da to svobodo damo. Toda to še ni vse. Ni vse samo streha. Kaj pomaga kmetu streha, če pa pozimi nima dati obleke svojim otrokom? Naj omenim, da se pripravljajo zakon o našem kmetu, da si bo uredil streho nad glavo, zakon, ki bo naš kmet z njim zadovoljen.

Tudi ta govor so zborovalci sprejeli z odobravanjem in navdušenjem ter z vzkliči vladi dr. M. Stojadinovića. Nato se je shod zaključil. Ministri so odšli v Grand hotel na kosilo.

Okoli 12 je prišel v Paraćin minister dr. Krek,

Dokaz našega gospodarskega napredka

Ob prisotnosti kraljevega zastopnika je ban dr. Natlačen otvoril velesejem

Ljubljana, 1. septembra.

Danes ob 10 je bil svečano odprt jesenski ljubljanski velesejem. K otvoritvi so se zbrali naši najodličnejši predstavniki gospodarskega življenja, poleg njih so pa tudi zastopniki naših najvišjih oblasti, dalje župani vseh slovenskih mest. Poseben povdarek pa je dobila otvoritev s tem, da je prisostvoval tudi zastopnik najvišjega pokrovitelja Nj. Vel. kralja Petra II., pešad. polkovnik Mihajlo Bakčič, ki je obenem zastopal Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kraljevski dom. Ban dr. Marko Natlačen je zastopal tudi predsednika razstave za naš les ministra Djura Jankoviča, dalje častnega predsednika ljubljanskega velesejma trgovskega ministra dr. Vrbaniča in ministra notranjih zadev dr. Antona Korošca. Ministra za vojsko in mornarico je zastopal konj. podpolk. Božidar Jordanić, komandant drav. div. oblasti podpolk. Josip Jaklič, žel. min. direktor dr. Fatur, gradb. min. načelnik ing. Skarebne, finančnega ministra dr. Letica pa je zastopal finančni direktor dr. Avgust Sedlar. Osebnost je prisostvovali tudi ljubljanski knezoškof dr. Gregorij Rožman Nadalje so svečani otvoritvi prisostvovali med drugimi župan Graza Hans Schmidt, bili so prisotni vsi konzularni zastopniki in številni zastopniki uradov, občin in organizacij.

Vse te je nagovoril predsednik upravnega odbora ljubljanskega velesejma g. Fran Bonač, ki je med drugim dejal:

Govor predsednika Bonača

»Z našimi jesenskimi prireditvami smo si nadelali nalogo, da nazorno prikažemo našo ustvarjalno silo in naš napredek na raznih področjih našega gospodarstva in naše kulture in da se našemu občinstvu in zlasti naši mladini nudi vpogled v raznovrstno poučno gradivo, kar je tem važnejše, ker nimamo tehnoloških muzejev, kakor jih imajo druge države. Sprito izrazito kulturno-propagandnega značaja teh naših jesenskih razstav je delo prirediteljev dokaj težavno. Saj morajo nuditi vedno kaj novega in aktualnega, da ohranijo zanimanje pri dosedanjih naših zvestih posetnikih ter privabijo novo množico obiskovalcev. Jasno je, da more razstava samo pri obilnem obisku v polni meri izpolniti svojo propagandno nalogo. Sprito dosedanjih pestrih programov naših jesenskih razstav, ki so občinstvu nadvse ugajale ter dosegle pričakovani moralni uspeh, so morali prireditelji letošnje razstave vložiti tem več truda, da nudijo zopet kaj zanimivega in samoniklega. Nadejam se, da bo našel njihov trud v vsej naši javnosti svoje zaslužen priznanje.« Nato je predsednik Bonač imenoma po zdravih odličnikih, ki so prisostvovali otvoritvi ter nadaljeval:

»Spoštovana gospoda! Glavna programna točka letošnjega jesenskega velesejma je naše lesno gospodarstvo. Prikladnejša in aktualnejša programa si naši prireditelji ne bi mogli izbrati. Vselej težke krize, ki je zajela našo lesno trgovino in industrijo, je prišlo okrog 140.000 malih gozdnih posestnikov v Sloveniji ob svoj glavni zaslužek. Izvoz našega lesa je koncem preteklega leta vsled sankcij skoraj popolnoma prenehal. S tem je bila naša najvažnejša gospodarska panoga katastrofalno prizadeta. Obenem pa nazaduje tudi domača poraba našega lesa in to v korist raznega nadomestnega materiala. V tej težki situaciji moramo pogumno in vztrajno delati na to, da priborimo našemu lesu zopet njegova naravna tržišča. Obenem pa moramo iskati nova pota za čim obilnejšo porabo našega lesa doma, in vprav to poslednje je glavni smoter letošnje prireditve. Organizacija te razstave so izvedli izkušeni strokovnjaki z neumornim g. ind. Rustio na čelu. Vsem, ki so tako pošteno sodelovali pri organizaciji te pomembne razstave, gre naša iskrena hvala. Naj mi gospodje sodelavci ne štejejo v zlo, da se vsakemu imenoma ne zahvalim. Dovoljeno pa mi naj bo, da se na tem mestu posebej spomnim g. inšpektorja ministrstva za šume in rudnike ing. Kraljeviča, ki je v odlični meri pripomogel k uspehu današnje razstave. Naj bi ta skrbno pripravljena razstava obrodila bogate sadove v dobrobit vsega naroda.

Zasluzeno pozornost bo gotovo vzbudila tudi obsežna vrtnarska razstava, katero so priredili vrtnarji-amaterji pod vodstvom g. ravnatelja Lapa. Saj je ljubezen do cvetja globoko ukoreninjena v srcu našega naroda.

Naši senčni gozdovi in naša sončna polja so polna življenja. Nekaj tega življenja je prenesena na ta razstavi prostori. Od orjaškega kočevskega medveda do brhke srnice, od planinskega orla, kralja naših višin, pa do nežne sinčice, vse to vam pokaže domači živalski park, ki je priključen lesni in gozdarski razstavi.

Kakor običajno, je tudi letos zastopana mala obrt in reja malih domačih živali, s čimer pa se nisem izbral pestrega sporeda letošnje jesenske prireditve.

Prijetna dolžnost mi je, da izrečem svojo iskreno zahvalo za podporo, pomoč in naklonjeno sodelovanje vsem oblastem in korporacijam, zlasti ministrstvu za šume in rudnike, ministrstvu za trgovino in industrijo, kr. banski upravi in Narodni banki.

Tudi predstojeci velesejmski prireditvi je pokrovitelj naš ljubljani mladi vladar, Nj. Vel. kralj Peter II.

Pozivam Vas, dragi gostje, da zaključimo v domoljubnem zanosu našemu ljubljenu kralju trikratno »Živijo!«

Gospoda predsednika odbora za prireditev Vsestranske lesne razstave, g. dvornega svetnika ing. Rustio, prosim, da povzame besedo.

Nato je dvorni svetnik ing. Josip Rustia podal obširen pregled o vsem, kar je v zvezi z našo lesno trgovino ter dejal:

Govor svetnika inž. Rustie

»Pred šestimi leti sta ljubljanska podružnica Jugoslovanske šumarskega združenja in Slovensko lovsko društvo priredila v velesejmskih prostorih gozdarsko, odnosno lovsko razstavo, ki je — to smemo smelo trditi — našla splošno priznanje.

Takrat smo, kar se tiče gozdarstva — prikazali celotno gozdno gospodarstvo v najširšem obsegu, počeni od gozdnega semena, gozdnih drevesnic, pogozdovanja, nadalje vzgoje in zaštite gozdov, tja do poseke, prevoza, predelave in vsakovrstne porabe lesa in drv. Za letošnjo prireditev smo izbrali le del svoječasnega obširnega programa, to je porabo lesa in drv v najširšem pomenu.

Kaj je dalo pobudo za to prireditev?

Svetovna kriza, ki je že od leta 1930 sem zajela vse gospodarske panoge, je lesni trgovini, industriji in obrti zadala najhujši udarec.

Posebno je bila zadevno prizadeta dravska banovina, kjer se z izkoriščanjem gozdnega drevja v industrijske in obrtne svrhe peča nad polovico prebivalstva. Naša sosedna Italija, naš glavni odjemalec lesa, ki je v aprilu 1934 nerazumno zvisala carine na uvoz našega lesa, je v maju 1935 z uveljavljenimi predpisi in kontingentiranjem uvoza otežila našim trgovcem izvoz lesa in povzročila skoraj popoln zastoj v lesni produkciji in trgovini.

Kot višek nezgod za lesno trgovino so sledile v novembru preteklega leta zloglasne sankcije in protisankcije, katerih posledica je bil katastrofalen padec tonaže in vrednosti našega izvoza.

Vpliv splošne gospodarske krize, zvišanje carin in uvedenih sankcij se kaže v zunanji trgovini v številkah centralne carinarne. Napram rekordnemu dohodku za proizvode šumarstva leta 1929 z 2190 milj. Din, stoji nasproti minimumu l. 1932 z 570 milj. Din in le okroglo 40% izkupiček v naslednjih 3 letih.

Izvoz lesa v Italijo, ki nam je dal še v oktobru preteklega leta 63,3 milj. Din, v novembru 53,8, je padel v decembru na 3,9 milj. in v januarju 1936 na borih 4,1 milj. Din. — Kot potem, ko so se začele kazati zle posledice svetovne gospodarske krize na lesnem trgu, so začele prizadete države z obsežno propagando za čim večjo porabo lesa na domačem trgu. Posebno je v tem pogledu prednjačila sosednja Avstrija, dasiravno ni bila glede izvoza v Italijo v taki meri prizadeta kakor naša država. Prirejala je vsako leto ob priliki velesejmov na Dunaju, v Gradcu in prilicno v drugih večjih mestih vzorne razstave lesa v propagandne svrhe, organizirala potujočo razstavo lesnih izdelkov, ki je obiskala vsa glavna mesta in dala prikazati s poučnim filmom pravilno produkcijo in različno uporabljanje lesa in drv.

So štiri torišča, ki nudijo priliko izkoristiti na podlagi novejših izkušenj tehnike in kemije; les v najizdatnejši in dobičkanosti meri; torišča, na katerih se v inozemstvu že dalj časa sem uspešno ko je pri nas to polje še po večini neobdelano, oziroma so opažati komaj prvi začetki. Je tu predvsem stavarstvo, zgradbe lesenih hiš, tlakovanje cest z lesenimi kockami, poraba drv in oglja kot pogonsko sredstvo in kemična industrija in tehnologija.

Nato je ing. Rustia podal sliko o uporabi lesa v drugih državah in nadaljeval:

Kot viden uspeh odbojevke dela in sodelovanja lesnih industrijev in obrtnikov ter raznih ustanov, šol in topičarskega muzeja, je razstavljeno v paviljonih I. M. N. E. vsestrano na racionalno uporabo lesa in drv se nanašajoče gradivo.

Potem je omenil važnejše dele razstave in zaključil svoj govor z besedami:

Senzacionalne ugotovitve pri pogrebnem zavodu

Krog obtoženih se širi

Ljubljana, 1. septembra.

Poleg uradnikov Mestnega socialnega urada je sedanja občinska uprava izročila državnemu tožilstvu v preiskavo in kazensko postopanje tudi štiri uradnike Mestnega pogrebnega zavoda. Revizija v tem pogrebnem zavodu je ugotovila materialno še težje zadeve, kakor v socialnem uradu. Medtem, ko je šlo pri Mestnem socialnem uradu pretežno za moralno, to je, naj bi reveži ne smeli biti kar tako oškodovani po krivdi nekaterih uradnikov, pa je šlo pri pogrebnem zavodu za znatno višje zneske. Ovdaba, ki jo je Mestna občina izročila državnemu tožilstvu, navaja, da je bila zaradi slabega gospodarstva pri pogrebnem zavodu občina oškodovana za približno dva milijona dinarjev.

Ugotovitve revizijske komisije so naravnost presenetile. Pri tem zavodu ni šlo samo za krivično odtujanje med delavcem, odkoder si je nek uradnik zavoda, svesta si, da nad njo ni nobene kontrole, nagrabila znatno premoženje, tukaj ni šlo samo za fiktivne pogrebe in mrlice, šlo je mnogo več, namreč za skrajno malomarnost v poslovanju. Ovdaba dolži bivšega direktorja Sapjo, da je kot mestni uradnik pogosto potoval v inozemstvo in tam naročal potrebščine za Mestni pogrebni zavod. Čeprav to ni bilo potrebno, ker ima domača obrt vse take proizvode, kakor jih Mestni pogrebni zavod potrebuje in nihče ne bo očital našim mizarjem, kovinarjem ter drugim obrtnikom, da ne bi mogli izdelovati potrebščin za pogrebe, vendar je Mestni pogrebni zavod mnogo teh potrebščin, in sicer najdražjih, nabavljal v inozemstvu.

Rudarji sprejeli in podpisali novo kolektivno pogodbo

Ljubljana, 1. septembra.

Po večdnevni pogajanjih med zastopniki rudarskega delavstva in TPD ter posvetovanjih delavskih zastopnikov z delavci samimi, je včeraj vendar prišlo do mirne rešitve tega delavskega spora. Da je bila kolektivna pogodba podpisana v zadovoljstvo delavcev in delodajalcev, pri tem ima za sluge tudi g. ban, ki je uvidel potrebo po hitri rešitvi tega spora in je s svojim posredovanjem tudi pospešil rešitev. Posebno pa je treba pozdraviti dejstvo, da je bil sporazum dosežen na miren način ter je z obojestransko uvidenostjo privedel do zaželenih uspehov. Ta rešitev spora med rudarskimi delavci in TPD naj služi za zgled tudi ostalemu delavstvu in podjetnikom drugod, da opuste nezakonita postopanja in ne zahtevajo nemogočih stvari ter uberejo rajši mirno pot poravnave kakor se je ravno pri Trb. prom. družbi pokazalo, privede do zadovoljlih uspehov. Treba pa je seveda uvidenosti na obeh straneh.

Trbovlje, 31. avgusta.

Kakor v ostalih revirjih v soboto in nedeljo, tako je delavstvo tudi pri nas sprejelo od delavske delegacije predloženo kolektivno pogodbo, zavajajoč se, da je doseženo vsaj nekaj brez hudih bojov. Shod je obiskalo nad 1600 delavcev, ki so dostojno poslušali govornike ob tolmačenju položaja in točka za točko sklenjenega sporazuma v dne 26. in 27. avgusta v Ljubljani. Govorili so: Plaberšek, Rozman, Štruc, Arh in končno Križnik. Delavstvo je ob sprejetju zahtevalo še nekaj nabavnega prispevka, ki bi se izplačal letos o Božiču, da bi se rudarji mogli obleči za zimo. Zaradi

»Porabljam priliko, velenjena gospoda, da se v imenu pripravljene odbora iskreno zahvalim ministru za šume in rude, ministru za trgovino in industrijo, kralji, banski upravi dravske banovine. Narodni banki in upravi velesejma za denarne podpore, kakor tudi vsem sodelavcem in razstavljalcem, ki so pomagali ustvariti to prireditev.«

Nato je ban dr. Marko Natlačen otvoril velesejem s sledečim govorom:

Govor bana dr. Natlačena

Slisali smo obširno in izčrpno poročilo, ki ga je ravnatelj podal predsednik razstavnega odbora vsestranske lesne razstave g. ing. Rustia o stanju gozdarstva, lesne trgovine in lesne industrije v naši državi in težkih prilikah, s katerimi se mora že nekaj let sem boriti lastnik gozda, lesni trgovec, lesni industrijec in vsi oni, katerih preživljanje je zavisto od gozdnega gospodarstva, odnosno od lesne trgovine in industrije. Naznačil je tudi pota in sredstva, kako naj bi se temu težkemu stanju odpravilo.

Važnost gozdnega gospodarstva za našo državo dokazuje najjasneje samo dejstvo, da obsega gozdovi skoro dve tretjini vsega površja kraljevine Jugoslavije, a važnost gozdnega gospodarstva za Slovenijo nam izpričuje okolnost, da služi 46 odstotkov površine naše banovine baš gozdni kulturi.

Kako odličnega značaja je gozdno gospodarstvo za nas v Sloveniji pa nam dokazujejo dalekosežne motnje, ki so nastopile v našem splošnem gospodarstvu in v našem socialnem življenju tekot zadnjega leta kot posledica sankcij.

Kraljevska vlada, ki podpira z veseljem vsako zdravo iniciativo za izboljšanje gospodarskega in socialnega življenja in ki se tudi sama trudi, da bi se trajanje sedanje krize čim bolj olajšalo in skrajšalo, spremlja z vsemi simpatijami delo razstavnega odbora vsestranske lesne razstave. Pooblaščen od častnega predsednika razstavnega odbora g. ministra za šume in rude Djura Jankoviča, od g. ministra notranjih del dr. Korošca in g. ministra trgovine in industrije dr. Milana Vrbaniča, pa tudi v svojem imenu izrekan razstavnemu odboru za njegovo pozitivno delo popolno priznanje in zahvalo ter mu ki odlični izvedbi razstave od srca čestitam. Kot ban dravske banovine moram še posebej dati izraza svojemu veselju in zadovoljstvu nad tem, da se ta vsestranska lesna razstava vrti ravno v Ljubljani, na sedežu banovine, ki ji imam čast načelovati. Z željo, naj bi napori, ki jih je imel razstavi odbor s to prireditvijo, in pozitivnost, s katero je razstavi odbor to prireditev pripravil, obrodili obilo dragocenih sadov in doprinesli čim več k izboljšanju našega gospodarskega in socialnega življenja, proglašam, da je jesenska razstava prireditelj ljubljanske velesejma, nazvana »Za naš les«, otvorjena!

Vest ga je pekla

Hitlerjevski morilec se je poizkusil v zaporu obesiti.

Maribor, 31. avgusta.

Letošnjo pomlad so divjali v Avstriji divji politični boji. Hitlerjevo se je zopet postavilo po robu državi oblasti. Najbolj divja oblika je zavzela borba na avstrijskem Stajerskem, kjer so izvršili hitlerjevski pripadniki celo vrsto političnih umorov. Tako so 31. marca umorili v Feldbachu monterja Hoferja, ki je bil dolgo časa član njihovega gibanja, potem pa je prestopil v vladni tabor. Naslednjega dne so zaradi istega vzroka umorili akademika Kraljka, sina nekdanjega lastnika Mariborske tiskarne, ki živi sedaj v Gradcu. Mesec dni kasneje je Mura naplavila pri Ceršaku zopet truplo nepoznanega mladega moža, v katerem so zopet prepoznali žrtev strašne politične justice hitlerjevcev na Stajerskem. Tudi v Maribor so se glasi odmevali teh zločinov, ker so tedaj začeli hitlerjevski begunci v večjih skupinah prihajati čez mejo. Ogromno pozornost pa je vzbudilo dejstvo, da so bili med temi begunci tudi trije, ki so izvršili gnusni umor monterja Hoferja. »Slovenski dom« in »Slovenec« sta takrat prva poročala o izsleditvi morilcev v Mariboru. Hoferja so izabili v zaprt avtomobil 34-letni pekovski pomočnik Josip Schellau, 25-letni monter Fric Godar in 22-letni ključavničar Josip Wötsch. Prišli so po Hoferja ponoči, se mu predstavili kot detektivi ter ga »aretirali«. Odpeljali so se z njim v smeri proti Spilju. Med potjo so ga napadli, zadavali in truplo vrgli v potok pri vasi Godsdorf poleg Cmureka. Nato so se odpeljali proti Lučanam ter s pomočjo zaupnikov skrivaj srečno prišli čez mejo. Našim obmejnim organom so se legitimirali s posebnimi izkaznicami, izdanimi od centralne politične organizacije hitlerjevcev na Stajerskem kot politični begunci. Nekaj dni so se v Mariboru »svobodno« kretali, ko pa so našli pri Godsdorfu truplo Hoferja, je mariborska policija zasumila, da so morilec najbrž omenjeni trije begunci. Dne 8. aprila so jih aretirali. Po kratki tajitvi so vse priznali. Zaprti so jih v preiskovalnem zaporu okroglega sodišča, kjer še sedaj čakajo na rešitev ministrstva za pravosodje, ki bo odločilo kraj razprave, katere se bo proti njim vršila. Avstrija je sicer zahtevala njihovo izročitve, toda kot politične zločince jih bodo sodile naše oblasti.

Vsi trije čakajo sedaj že 5 mesecev na sodbo. Ze preiskovalni zapor je na nje precej vplival. Zlasti je strl Schellau. Zadnje tedne je bil neprestano otožen in tihi. Ker so se bali, da bi si kaj napravil, so mu dali sojetnika, da bi ta pazil nanj. Ta jetnik pa je bil čez dan zaposlen pri raznih delih v jetnišnici in Schellau je bil sam v celici. Danes je Schellau poizkusil izvršiti samoumor. Obesil se je na tanko vrvico, ki jo je privezal na žebelj v steni. Paznik ga je našel že čisto otrplega ter so vsi mislili, da je mrtev. Kljub temu so začeli takoj z umetnim dihanjem in masiranjem. Dobro so delali te poskuse na dozdnevem mrtvecu, potem pa je pokazal znake življenja. Posrečilo se je, da so ga povrnil v zavest, potem pa so ga dali takoj preplepati z rešilnim avtomobilom v bolnišnico, ker je bil zelo oslabil ter so se bali, da bi vendarle umrl. V bolnišnici je še sedaj, počuti se pa že čisto dobro. Je pa noč in dan zastražen in sicer pazijo nanj čuvajci jetnišnice. Lahko bi se namreč zgodilo, da bi Schellau poskusil pobegniti, tembolj, ker bi se našli najbrž v Mariboru pomagati, ki bi mu na begu šli na roko.

Milijon je prišel v Maribor

Kdo sta skrivnostna dobitnika milijonskega zadetka?

Maribor, 31. avgusta.

Danes se je po mestu naglo širila novica, da je nekdo v Mariboru zadel milijon dinarjev v loteriji. Takale novica je že vredna, da se zapiše, tembolj, ker je bila srečka prodana v mariborski prodajalnici srečk g. Beziaka v Gosposki ulici. Mariborčani so sicer skimali z glavami ter novici skrajja niso hoteli prav verjeti, ko pa je prodajalnica srečk sania razglasila to novico, je bila verjetnost že podana. Ikrtati pa se je vzbudil silen interes za srečnega dobitnika te lepe okrogle stike. Tudi mi smo se zanimali, koga je sreča obiskala. Zvedeli smo v prodajalnici srečk, da je zadela premijo 1.000.000 Din srečka št. 59.971, ki je bila prodana v bančni poslovalnici dvema interesentoma. Oba sta bila že danes obveščena, pa sta prosila g. Beziaka, naj njunih imen nikar ne izda. Eden od dobitnikov je uradnik, drugi pa mali posestnik. Bojita pa se oba, da bi se za njuno srečo zvedelo, ker ne bi imela potem miru. Tudi nam ni povedal prodajalec srečk, ali sta oba imela polovici ali pa samo četrtini srečke. V prvem primeru bi dobila po pol milijona, v drugem pa vsak samo četrt milijona, kar pa se tudi še izplača. Vsekakor je ta milijonski dobiček, ki je po dolgem času zopet padel na Maribor, silno povečal med Mariborčani število onih, ki upajo doseči svojo srečo v loteriji.

Trije mladi pokvarjenci

Celje, 31. avgusta.

Včeraj je celjska policija aretirala tri »možakarje«, ki so po Celju in okolici počenjali stvari, ki nadkriljujejo marsikatero starejšo pokliene tatovo in zločince. So to 11 letni Matevž G., 10 letni Ivan Z. in 10 letni Boris P. iz Celja. Pred vilo g. Stigerja na Krekovi cesti je stal včeraj jutraj ob pol 5 lep luksuzni avtomobil. Dopadeli so jim je in pogledali so tudi v notranjost voza. Zagledali so lepo uro, jo demontirali in jo prodali v teku dopoldneva nekemu mladeniču prav poceni in sicer za 150 Din, kljub temu, da je ura cenjena na 600 Din.

To dejanje pa ni zadostovalo. Na avtomobilskih kolesih so izdrli ventile in jih pometali stran. Z nožiči pa so se lotili tudi pnevmatike; s svojimi skrhanimi noži pa pri močni pnevmatiki niso nič dosegli.

Nato so šli nekoliko po cesti naprej, zavili v hišo g. Zagarja, kjer so se spravili nad jestvine. V žepu so si nadevali kruha, po tleh pa pometali druge jestvine, sploh vse, kar jim je prišlo pod roke. Na dvorišču so zagledali ročni vozček in ga poškodovali. To dejanje pa ni prvo. Pred nedavnim časom je ukradel Ivan Z. v družbi svojega brata že prej omenjenemu Zagarju voz, ga odpeljal, razbitega pa je našel lastnik pri nekem trgovcu v Gaberju.

Na policiji so se fantalini ravnodušno obnašali in vsa dejanja priznali. Ugotovilo se je, da ne stanujejo pri svojih starših in da ne prepuščajo kar sami sebi. — Zelo umestno bi bilo, da bi se starši malo bolj pobrigali za svoje otroke in jih ne prepuščali slabi družbi.

Naročajte in širite „Slovenski dom“!

Šahovska olimpijada

München, 1. septembra. Stanje po predzadnjem kolu je sledeče: 1. Madžarska 106, 2. Poljska 102, 3. Jugoslavija 101 in pol, 4. Nemčija 101, 5. Češkoslovaška 99, 6. Avstrija 91 itd.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, torek, 1. septembra: Egidi.
Jutri, sredo, 2. septembra: Antonin.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste.

Avtoizlet: Od 1. do 9. septembra na Dunajski velesele, od 6. do 8. septembra v Benetke in Padova. — Prijave: Izletna pisarna Okorn, Ljubljana, hotel Slon, tel. 26-45.

Po toli zvoniti — je prepozno... Za prijetno 6 dnevno potovanje po solnični Dalmaciji z avtom in z ladjo, pa se še lahko odločite. — Poisnila pošilja uprava »Po božjem svetu«. Ljubljana, Wolfova ulica 1-II.

Zdravilišče

Radio-Therma, Laško

Najučinkovitejšo zdravljenje vseh vrst revmatičnih obolenj, ženskih bolezni, arterioskleroze itd.

Znižane cene

od 1. septembra dalje pavšalna penzija za 10 dni Din 600.—, za 20 dni Din 1.100.—. V tej pavšalni penziji je računana soba, štirikrat dnevno prvovrstna hrana in kopeli, zdravniška preiskava in vse takse. Zabeležite prospekte od uprave zdravilišča!

Prva operna predstava. V četrtek, dne 3. septembra bo v operi prva predstava operne sezone. Uprizori se Puccinijeva »Madame Butterfly« z gospo Zlato Gjungenac v naslovni partiji. Predstavo dirigira kapelnik Strifol. Vstopnice so v predprodaji od srede od 10 dopoldne dalje v opernem gledališču.

»Pod to goro zeleno«. Opozarjamo že danes na operneto noviteto »Pod to goro zeleno«, katere premijera bo v soboto, dne 5. septembra. Predstava je izrežirala ga. Vera Balatkova in sodeluje v njej vsi operetni solisti, zbor in balet.

Ustanovitev glasbene vrtce v šoli Glasbene Matice. Odbor Glasbene Matice se je odločil, da ustanovi s pričetkom šolskega leta 1936-37 otroški glasbeni vrtec, v katerem se bo poučevalo vsak dan od pol 11 do pol 12 dopoldne v Lajovčevi dvorani. Predmeti, ki se bodo poučevali, bodo predpripravne pevске vaje, katerih namen bo navajati deca že od vsega početka k spoznavanju mehkega nastanka tona in s tem k lepemu estetsko-zakloženemu podajanju, otroški duši dostopne pevске stvarine. Nadalje se bodo poučevali ritmične vaje, plesi z in brez petja. Glasbeni vrtci je namenjen deci od 4—7. leta. Starši, ki bi hoteli deca v najnežnejši mladosti zaupati izkušenim pedagoškim rokam glasbenih učiteljev, se naprošajo, da se čimprej javijo v pisarni Glasbene Matice, Gosposka ulica 8-I, s poukom se bo začelo dne 1. oktobra.

Pevski zbor Glasbene Matice prične drvi ob 20 z rednimi vajami novo koncertno sezono. Vabljeni so vsi dosedanjí člani. Vpis novih pevcev bo v oktobru.

Opozorilo. Opozarjamo zainteresirane na ponovni razpis dobave kulise sulišnice za mestno ubožnico v Japljevi ulici v Ljubljani v »Službene listu« dravske banovine z dne 29. avgusta 1936.

Slaba kakovost lesa in napačna, nestrokovnaška uporaba sta glavna krivca, da je les izpodrinilo drugo gradivo, kakor beton, železobetone, opeka, asfalt itd. Pravilno sekanje lesa ob prave časi, pravilno sušenje, shranjevanje in priprava, razne bolezni in škodljivci odločajo kvaliteto lesa. Vse to vidimo na razstavi »Za naš les« od 1. do 13. septembra na velesejmu v posebnem oddelku, kjer je tudi prikazano, kako se les zavaruje z impregniranjem, oplaski, sušenjem, parjenjem itd., da bo obisk velesejma poučen in koristen za vsakogar.

Ravnateljstvo drž. konservatorija in šole Glasbene Matice ponovno opozarja vse zainteresirane, da se prične z današnjim dnem vpisovanje v obeh zavodih. Za šolo Glasbene Matice dopoldne in popoldne, za državni konservatorij pa le v dopoldanskih urah. Vpisovanje se vrši v poslopiju Glasbene Matice, Gosposka ulica 8-I. Vse podrobnosti so razvidne na lepakih in na razglašu v veži zavoda.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Torek, 1. septembra: 10.00 Prenos otvoritve jesenske velesejme v Ljubljani, nato prenos koncerta vojaške godbe 12.00 Koračnice slavnih skladateljev (plošče) 12.45 Poročila, vremenska napoved 13.00 Napoved časa, sporod, obvestila 13.15 koncert slovenske glasbe (Radijski orkester) 14.00 Vreme, borzni tečaj 19.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, sporod, obvestila 19.30 Nacionalna ura: Mesečni politični pregled 19.50 Veseli domači napravi (plošče) 20.10 Pravna ura: Bistvo in pomen dednežne prava (g. dr. Val. Bidovec) 20.30 Za zabavo in kratek čas skrbijo v prostem sporodu kavarier Stritar, Jožek in Jozek, g. prof. Marjan Lipovšek, Radijski jazz in plošče 22.00 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, sporod 22.30 Rad. orkester.

Drugi programi

Torek, 1. septembra, Belgrad 1: 19.50 Radio-igra 20.50 Operna ura — Belgrad 1: 20.00 Prirodna bogastva Jugoslavije — Zlatokop 20.15 Belgradski noči — Glasbena repertoar — Zagreb: 20.00 Violinisti koncerti Aleksandra Szegedyja 20.30 Vokalni koncerti Julije Grill in Radio orkestra 21.30 Ljubljana glasba 22.15 Plesna glasba — Praga: 20.45 Benjamini Gigli poje na ploščah 21.15 Radio-igra — Brno: 20.45 Liszt: Sonata v h-molu za klavir — Pariz: 21.00 Koncert orkestra in solistov — Rim: 21.10 Radio-igra 21.15 Koncert — Milano: 20.40 Verdi: Traviata 21.35 Koncert glasbena orkestra — Berlin: 19.00 Koncert solistov (alt in klavir) 20.10 Zabavni koncert Saabrickema — Köln: 19.00 Glasbena iz življenja A. Lortzinga 21.00 Pester program Königsberg: 20.10 Koncert (Radio orkester in solo violina) — München: 20.10 Večer lahke glasbe — Hamburg: 20.10 Wagner: Das Liebesverbot, opera 22.30 Večer lahke in narodne glasbe.

Avto povozil 70 letno služkinjo

Celje, 31. avgusta.

V nedeljo popoldne je šla 70 letna služkinja pri posestniku Wolfu v Sv. Petru v Sav. dolini Vrzelak Marjeta iz Sv. Petra proti Zalcu. Na cesti pa je starko dohitel avtomobil, ki vrgel na tla tako, da so šla kolesa avtomobila čez njo. Nesrečna služkinja je zadobila pri tem hude notranje poškodbe. Z avtomobilom so je takoj prepeljali v celjsko bolnišnico, misleč, da ji bodo lahko ohranili življenje. Poškodbe, katere je zadobila, so bile tako hude, da je v noči od nedelje na ponedeljek istim podlegla.

Vprašanje srednješolskih inštruktorjev

Malokaj se spregovori o tem v časopisu, v javnosti sploh, redko celo v strokovnih revijah ali v družini »Šola in dom«, in vendar je to tudi važen činitelj pri vzgoji naše mladine, saj se je po statistikah na gimnazijah pokazalo, da precej odstotkov dijaštva uživa še poseben izvenšolski privatni pouk iz svojih predmetov.

Sicer takoj v začetku šolskega leta le še malo staršev najame domače učitelje svojim otrokom, ker se zanašajo na mlade glave z »morda pa bo le tako šlo« in torej na prvi pogled vprašanje inštruktorjev ne bi bilo tako pereče, če ne bi v tem oziru prišle že v preteklem šolskem letu iz prosvetnega ministrstva neke posebne odredbe. Na to hočemo danes opozoriti starše in širšo javnost sploh in zato namenoma tako zgodaj izpregovorimo o vprašanju inštruktorjev.

Popis domačih učiteljev

Že okrog Velike noči je prosvetno ministrstvo odredilo, da morajo vsi učenci, ki imajo inštruktorje, prijaviti njihova imena, primke in poklice. Izkazalo se je, da ima precej učencev domače učitelje, ki vsi večinoma izhajajo iz dijaških vrst in so ali srednješolci ali akademiki, nekaj pa jih je seveda tudi že starejših s poklicem, ne manjka pa tudi ljudi brez posebnega poklica ali šol. Poslednji, najmanjši po številu, nas bodo najbolj zanimali.

Ta odredba je bila le zasilna, ker se zaradi bližajočega se konca šolskega leta nič uspešnejša ni dala ukreniti. Tako seveda gospodje direktorji niso imeli nobenega jamstva v rokah, da so jim res vsi učenci prijavili svoje inštruktorje. Mnogo se je pri tem zamolčalo, mnogo je bilo tudi — po navdih inštruktorjev samih — daneh napačnih podatkov. Na ta način pametna misel iz ministrstva mogoče ni žela uspeha, ki so ga pričakovali.

Določilo za novo šolsko leto

Obenem z ono odredbo je ministrstvo določilo, da si bodo mogli v tem novem šolskem letu učenci, najeti domačega učitelja samo v sporazumu z direktorjem šole. To ni mišljeno tako, da bi gospodje direktorji imeli urad za podeljevanje inštrukcij, ampak da bodo predlog učenca oziroma staršev glede inštruktorja po osebnem poznanju tega ali po priporočilu zanesljivih oseb potrdili ali odklonili.

Pri tem bi pripomnili sledeče: ko so po imenovanju inštruktorja lanko šolsko leto učenci prijavili svoje inštruktorje, so se ravnateljstva obrnila n. pr. v zadevi moralnih vrednot akademikov-inštruktorjev na univerzitetna oblastva. Dobila so v odgovor enotno formulo — kje bi univerza tudi mogla poznati ljudi po njihovem privatnem življenju? To je enostavno nemogoče. Kakor je storila univerza, bodo storila najbrž tudi vsa javna oblastva, kamor bodo dospela tuda vprašanja.

Srečni starši...

Predvsem so srečni starši, ki morejo zaradi ugodnih življenjskih razmer sami nadzirati svoje šolarje pri pouku: nejasno jim obrazložiti, ko se naučijo, jih temeljito izpraševati. Malo takšnih srečnih staršev pozna današnji družabni red. So potem starši, bogati ali revni, katerih otroci v šoli ne uspevajo: morda sploh niso za šolo in jim tega nihče ne zna ali ne upa povedati, ali pa se jim še ni »odprlo«, kot pravimo. Bogati si najamejo inštruktorja, ki so ga izbrali; kar hitro po številnih časopisnih ponudbah ali po znanstvu iz okolice. Običajno se ne sprašujejo mnogo o njegovih strokovnih sposobnostih ali moralnih vrednotah, izročijo mu otroka — pa konec. Revni so že bolj previdni, saj je pri njih denarno vprašanje glavno. Otroci revnih staršev storijo sploh najboljše, če prosijo součence za pomoč, če že sami ne morejo izdelavati. Naj nikar ne nalagajo staršem novih bremen na ramena!

Izkopavanje na Ajdovskem gradcu

Bled, 31. avgusta.

Na Ajdovskem gradu je bila v predzgodovinski dobi naselbina, katero hočemo odkriti; stavbe — bivališča so bila tako grajena: v zemlji so bili v presledkih postavljeni temelji iz kamna, na teh je slonele stavbe iz lesenih brun, ki so bila v spranjah izdelana z ilovico. Našli bomo lončeno posodo, oziroma črepijce, ki jih pazljivo izkopljite, očistite itd. — no, Bog nam daj srečo, slavni junaki, zdaj pa pojdimo in izkopljimo Črtomirove zaklade — tako je nagovoril g. prof. Schmid svoje kopače, ti pa so 10. avgusta letos zavili krampe in zasadi li lopate v tisočletja staro zgodovino Ajdovskega gradca.

Izkopavanje se je v glavnem vršilo na vzhodnem in zapadnem pobočju Ajd. gradca. Vse dni izkopavanja je hodil g. prof. Schmid od kopača do kopača, se z njim prijazno poukaval in bil ves vesel, ko mu je ta ali oni pokazal močno pečeno, radi trpežnosti s peskom pomešano lončeno črepijo, ki je bila prvi dokaz naseljenosti Ajd. gradca v hallstatski dobi, ki po njegovem mnenju sega pri nas do dobe 200 pr. Kr. V začetku je kazalo, da po najmočnejše najdišče prav na vrhu Ajd. gradca, tik za evharističnim križem, kjer se je našlo mnogo črepij, kosi železa in žilindre, toda naslednji dnevi so pokazali, da je bila naselbina osredotočena na zapadnem pobočju, kjer so se našli temelji treh hiš v velikosti: 7.10x4.75 m; 6.40x4.60 m; 12.15x7.50 m. Na tem zapadnem sončnem in pred vetrom zavaranem pobočju so na ravninah stala stanovanja, obrnjena proti jugu in zahodu. Ila v hišicah so bila izravnana in potočena, ognjišče zloženo iz kamnenja je ležalo ob južni steni, ob drugi steni pa so podložili s širokimi ploščami, da je bilo ravno, na nje so devali listje in seno, navrh pa kože javčine. Takoj ob stanovanjih so stali kovačnice, ki pa so bile manjšega obsega: 6.20x6 m; 5.50x4.60 m; tla v njih so izravnana kakor v hišah, ognjišča pa so v skalo vsekana.

»No, no, vidite!« je tekal prof. Schmid od kopača do kopača, »zdaj pa imamo v rokah najvažnejše, s čimer bomo določili čas naseljenosti Ajd. gradca« in hitel je vsakemu delavcu na jasen in priprazen način razlagati zaponke, ki so se našle na zapadnem pobočju. »Glejte, po teje zaponi, ki ima ploščat lok in glavico na koncih, bomo sklepali, da je bil Ajd. gradec obljuden že okoli srede prvega tisočletja pr. Kr. to pa radi tega, ker so se take zaponke izdelovale še v 4. in 3. stoletju pred Kr. To je tako imenovana črtoška zaponka, ker so take zaponke našli v velikem grobišču v Certosi pri Bologni. Ti zaponi iz srednje in poznokeltske dobe, t. j. od 300—100 in od 100 do Kr. r. nam pripovedujeta, da je v tej dobi bil gradec še tudi naseljen

Starši, pazite!

V dveh ozirih predvsem vam dandanes brezvestni inštruktorji morejo pokvariti otroka: v moralnem, saj je večina šolskih otrok ravno v pubertetni dobi, in pa, da vam napravijo komunisti, saj so ravno otroci v tej dobi tako sprejemljivi za prevratne ideje. So med inštruktorji nesolidni elementi, ki pa se ravno radi svoje podjetnosti znajo vsepovsod zriniti v osredje. Paziti je treba nade, da vam ne kvarijo otroka v verskem oziru, saj je ta doba silno nestalna v otroku, in končno, da je inštruktor strokovno izobražen, to se pravi, da res obvlada predmet, ki ga hoče inštruirati. Ne bo to težka naloga, saj materino bistro oko, ki budno počiva na otroku, takoj vse opazi, predvsem spremembe na otroku. Včasih je otrokovo mlado oko že samo dovolj kritično. Res, škoda, da profesorji ne smejo več inštruirati, niti imeti dijakov na stanovanju. Gotovo je to velika izguba za dijake in tudi za profesorje, predvsem za suplente, ki živijo bedno življenje.

Kje dobiti dobre inštruktorje

Največ inštruktorjev najamejo starši po privatnih poizvedbah, ne pa v sporazumu z razrednikom ali razrednim učiteljem. Včasih profesor niti ne ve, da ima učenec inštruktorja, ker se ta ni niti potrudil po informacije o učenju. Pri profesorjih pa se na drugi strani javljajo ljudje, ki želijo inštruktorja: profesor ga ni nikoli videl, ga ne pozna, pa ga naj priporoči staršem? Zdi se, da so najboljši inštruktorji brezposelni profesorski kandidati, ki čakajo na službo, so v stroki doma in ki jih ni malo na razpolago. Imajo celo svoje društvo, kamor se starši morejo obrniti z željami. Ti pridejo v prvi vrsti v poštev. Nadalje nudi dobre inštruktorje tudi Društvo slušateljev filozofske fakultete ter Akademski urad dela. Obe poslednji društvi imata svoj sedež na univerzi.

Denar, denar...

Ni poslednje vprašanje pri inštrukcijah zadeva s honorarjem. Včasih je to srednješolcu ali akademiku edini kruh, s katerim se prebija skozi svoje študije. Starejše in mlajše generacije intelektualcev nam bodo rade k temu potrdile. Inštruktorji počujejo za denar, hrano ali stanovanje. Boljše inštrukcije se plačujejo okrog 15 ali celo 20 Din, kljub temu, da je stiska tako velika, da poučujejo celo po 8 ali se ponujajo po časopisih kar po 5 Din. Razlika je seveda, če dela inštruktor z enim samim dijakom ali z večimi. To zadnje bi se moralo kar odpraviti, ker takšen pouk uživa učenec v šoli. Tudi pri inštrukcijah je stvar neželjena konkurence, če nekateri padejo pod ceno, da sami čim več »pograbijo«.

Sila kola lomi

Vprašanja po inštrukcijah se bodo pričela oglašati že po prvi konferenci, predvsem pa pred in po prvem tečaju, zamudniki si jih bodo preskrbeli šele pred zaključkom šolskega leta, ko jim bo volja že silila v grlo. Če bodo srečni tako kot oni poslednji delavci v Gospodovem vinogradu, ni več tako gotovo, kajti tudi inštruktor ne more delati čudežev. To je treba pomeniti! So dijaki, ki vso odgovornost za uspeh v šoli kratko malo prevajajo na inštruktorja. Seveda bi bilo lepo, če bi inštruktor potem tudi smel odgovarjati mesto njega! Lenuh se pač povsod znajde. Vedeti pa je treba končno, da nezmogljivega in lenuba še odlični inštruktor ne reši. Samo nerazodeno človek bo pri učenčevem neuspehu krivdo valil na dobrega inštruktorja. So tudi dijaki, ki mirnodušno prepustijo inštruktorju, naj se on uči, jaz imam denar«. Posledice takšne ga ravnana redkokdaj izostanejo.

Maribor

Zveza Maistrovih borcev v Mariboru ima redni občni zbor v nedeljo, dne 13. septembra ob 10 v mali dvorani Narodnega doma. Vstop samo z legitimacijo in samo oni člani, ki so za letošnje leto poravnali članarino.

Fond za zgradbo protituberkuloznega azila je v mesecu avgustu narasel že na 243.375 Din.

Proslava kraljevega rojstnega dne. Dravi se vrši na mestnem načelnstvu na poziv mestnega načelnika dr. Juvana konferenca predstavnikov vseh narodnih, kulturnih in gospodarskih organizacij. Vršil se bo razgovor o načinu slavnostne proslave rojstnega dne našega mladega kralja. Proslava se bo, kakor znano, vršila v soboto zvečer.

Poročila sta se v Kamnici pri Mariboru učiteljica gđ. Cilka Radejeva iz Senovega pri Rajhenburgu in profesor klasične gimnazije Božo Bajuk. Mlademu paru naše iskrene čestitke!

»Putnikove« novice. Udeleženci Putnikovega izleta na Jadran ne bodo odpotovali v soboto s popoldanskim vlakom, ampak zvečer z brzovlakom ob 21.10. Pavšalna cena za potovanje ne bo zaradi tega nič dražja. — Udeleženci II. izleta na Grossglockner dobe zelo dobro uspele posnetke izleta pri Putniku na Aleksandrovi cesti.

Na dijaškem sejm

Ljubljana, 1. septembra.

Marsikomu se čudno zdi te dni, ko vidi na vseh koncih in krajih Ljubljane, kako hite študenti in študenke s polnimi aktovkami pod pazduho. Saj se vendar še ni pričel šolski pouk in z današnjim dnem so se pričeli vpisovati šele prvotolci. Kdor pa ima doma študenta ali pa je čital na drevusu pred Mestnim domom obvestilo, ki ga je podpisal neki Hrabroslov Preplašeni, bo vedel, da je sedaj v Ljubljani tradicionalni dijaški sejem.

Pred leti je bil dijaški sejem pred Mestnim domom, a so ga zaradi gotovih ovir premestili pred klasično gimnazijo. Če greš po ljubljanskih ulicah in imaš aktovko, bo kaj hitro prišel pod tvoj prekopčevalec in začel spraševati, če morda nosiš knjige napredaj. Tudi mene eta dva taka trgovca prišla, ker se jima je zdela debelost moje aktovke nekam sumljiva. Sta pa na veliko razočaranje dobila v njej vse kaj drugega, kot pa šolske knjige.

Na sejmu samem pa je pravi dirndaj. Tu je dijaštvo vseh vrst. Od prvo- in celo osnovnošolca pa do visokošolca, vseh je v velikem številu. Mali pa so v nevarnosti za svoj posel. Če ni prav poseben korajžen in podjeten, pride k njemu »specijalist«, pokupi knjige od njega in jih prodaja sam naprej, seveda s precejšnjim dobičkom. Da je lansko leto tak mešetar zaslužil okrog 800 Din.

Tu kriči eden, da prodaja Pipenbacherja, drugi Kunca, in zopet tretji Breznika. Bog ve, koliko imen je še, pa si jih človek ne zapomni, ker jih ne more prav dobro slišati, ker prodajalci kriče eden čez drugega. Če pa se pojavi na trgu mamica s sinčkom ali hčerkico, da bi kupila knjige, tedaj je okrog nje vse polno prodajalcev, ki ponujajo svoje blago. Mnogi imajo res lepe in ohranjene knjige, gotovo so jih med letom malo rabili, ne manjka pa tudi »speha«. Eden je prodajal celo predvno robo, ki je že zdavnaj ni več v šolskem seznamu knjig, a je sveto zatrijeval, da je knjiga še dobra in uporabna. Seveda pa ni povedal, za kaj. To so vam junaki!

Z današnjim dnem pa bo na sejmu vse bolj živo. Kogar zanima ta sejem in se hoče načuditi dijaški spretnosti v prodajanju ali pa kupovanju, ter se tudi malo nasmejati, naj pa pride pogledat, dijaki ga gotovo ne bodo prezrli.

Celjske novice

Celje, 31. avgusta.

Spor v Westnovi tovarni. Pogajanja, ki so se včeraj dopoldne ob 9 nadaljevala na mestnem poglavarstvu pod predsedstvom župana g. Miheliča med zastopniki podjetja in zaupniki delavstva, se niso končala, ker se ni prišlo do obojestranskega sporazuma. Pogajanja se bodo nadaljevala danes ob 4 popoldne.

Razpis licitacije kamna lomljenca za regulacijo Ložnice. Prva javna usna licitacija za dobavo 23 tisoč 772 g kamna lomljenca za zgradbo kamnomete in tlakovanja obeh bregov Ložnice od izliva v Savinjo do železniškega mostu bo 5. septembra t. l. v prostorih tehniškega razdelka pri okrajnem načelnstvu v Celju. Natančnejši pogoji so na vpogled pri tehničnem razdelku na okrajnem načelnstvu.

Neznano kam je odšla. Ze od torka 25. avgusta t. l. se pogreša žena rudarja Marija Krošl, rojena Polak, mati treh malih nepreskrbljenih otrok iz Griž pri Celju. Imenovana je oblečena v belo bluzo in črno krilo, je srednje postave in je stara 29 let ter je pristojna v Griže pri Celju. Kdor bi videl kaj podrobnjšega o njej, naj takoj sporoči najbližji orožniški postaji.

Požar v Drešnji vasi pri Petrovčah

Celje, 31. avgusta

V nedeljo popoldne je začelo goreti pri posestniku Dreo Martinu v Drešnji vasi. Pogorelo mu je gospodarsko poslopje, v katerem je imel vse dosedaj spravljene prideleke: seno, slamo in druge stvari. Pod kozolecem je imel tudi vozove ter vso gospodarsko orodje. Baj je bila pod kozolcem tudi nova stiskalica. Rešiti se ni dalo ničesar, ker je bil ves kozolec na mah v plamenu in je pogorel do tal. Požar je nastal baje zaradi neopretnosti otrok. Ali je škoda krita z zavarovalnico, še ni dognano.

Tabor delovnega ljudstva na Sv. Joštu

V nedeljo 6. septembra prirede gorenjske skupine Jugoslovanske strokovne zveze in Mladinske zveze pri Sv. Joštu nad Kranjem Tabor slovenskega delovnega ljudstva v počastitev spomina dr. Janeza Evangelista Kreka.

Sporod slavnosti: V soboto 5. septembra zvečer gore po vsej Gorenjski kresovi v spomin Jan. Ev. Kreku. — V nedeljo 6. septembra pri Sv. Joštu: Ob 9 sv. maša na prostem. Ob 9.30 odkritje spominke plošče dr. Jan. Ev. Kreku; odkritje izvrši min. Jože Gostinčar. Ob 10 delavsko zborovanje, na katerem govore dr. Andrej Gosar, Ivan Pestoinik, Joško Jurac in France Zagradišnik.

Ob 7.45 je iz Kranja skupen odhod z jeseniško Krekovo godbo na čelu. Shramba z kolesa bo v Delavskem domu v Kranju, za avtobuse pa na dvorci hotela Stara pošta.

Vse slovensko delovno ljudstvo vabimo, da se v čim večjem številu udeleži Krekove proslave pri Sv. Joštu, kjer je razvijal na svojih socialnih tečajih blagoslovljeno delo za naš narod. Naša največja sramota bi bila, če se ne bi dostojno oddolžili njemu, ki je vse svoje življenje posvetil gospodarski in socialni rešitvi Slovencev.

V rdečem peklu Madrida

Monakovski trgovec Alfonz Mueringer, ki je z drugimi nemškimi državljani nedavno dopotoval v domovino, opisuje strahote španske državljanske vojne takole: »Od Barcelone do Madrida traja potovanje z vlakom približno 80 ur. Ker je bila glavna proga proti Saragosi večidel v rokah upornikov, smo morali izstopiti na vlak proti Valenciji. Spotoma so nas venomer oblegali miličniki ter preiskovali naše listine, kajti na vsak način so hoteli izloviti, ali nismo nemara somišljeniki upornikov. To preiskovanje listin je tem težavnejše in počasnejše, ker so komunistični pregledniki večidel nepismeni in se ravnaajo slepo po navodilih, ki jih dobivajo od svojih predstojnikov. Tako so na primer umorili spotoma neko služkinjo, župnika, lekarnarja in trgovca, ki so bili površno označeni kot

„hlapci kapitalizma“

Po dolgih mukah smo nazadnje dospeli na madridski kolodvor. Tam so se še vedno poznali sledovi nedavnega krvoprelitja. To je bilo ob tisti prilležitosti, ko je uporniška ofenziva jela ogražati Malago in so v Kartageni razobesili uporniško zastavo. Dve sto talcev, ki so jih bile vladne čete privedle v Madrid, so ustrelili kar na postaji.

Vlado v Madridu tvorijo prav za prav štiri avtonomne stranke: komunistična pod vodstvom Jose Diaza, skrajni socialisti pod Largo Caballero in njegovim zvestim pribočnikom Alvarezom del Vayo, zmerni socialisti, ki jih vodi Prieto, in anarhisti, ki nimajo nobenega voditelja, ker trdijo, da so si vsi enaki. Razna poročila pravijo, da je lice Madrida normalno in da so trgovine odprte kakor pred vojno. Toda pogledimo, kakšno je ta »rdeča trgovina«: V lokal stopi oborožena rdeča Amazonka. Samokres odloži na pulit. Izbere si štiri različne kose blaga. Ko trgovec zahteva plačilo, pa se Amazonka samo nasmehe in ga nahruli:

„Štiri krogle v bučo, če hočeš“

Trgovec, ki se noče privaditi na take kupce in zapre trgovino, je proglašen za sovražnika ljudstva in vse premoženje mu zapleni država. V odprte restavracije prihajajo gostje z nabitimi karabinkami. Noben gostilničar si ne upa nabiti na vrata listek: »Orožje odložiti v garderobi!« Gostje po večini za naročeno pijačo in jedajo nič ne plačajo. Vse to se zapisuje na račun revolucije. Gorje tistemu natakarku, ki ne prinese na mizo, kar mu je bilo naročeno. V javnih lokalih ni videti nikjer slike predsednika španske republike Azana. Na vseh strehah visijo portreti moskovskih veljakov

Lenina, Trockega ali Stalina

Sedež komunistične črke, ki se je vrgla povsem po zgledu Dzieržinskega, je palača »Bellas Artes« (Lepih umetnosti) na Calle Alcala. Tu gledajo »lepe umetnosti« obsojeni pristaši belih. Slišal sem, kako je neki čekist govoril angleškemu časnikarju: »Prejšnje dni so bili lepši časi. Imeli smo po 200 smrtnih žrtev na dan, medtem ko jih

je bilo zadnje štiri dni komaj 240 skupaj...« Uradni seznam objavlja dan na dan nove žrtve, bančnike, lekarnarje, odvjetnike, in uradnike levičarskih listov, ki jih čaka žalostno usoda na Casa Campo. Vsi, ki prihajajo v spremstvu rdečih vojakov v palačo Lepih umetnosti, vedo, kaj jih čaka. Z obraza jim odseva resignacija. Počasne korake jim izpodbujajo trda puškina kopita spremljevalcev. Za tujca ni priporočljivo opazovati tak spreved, kajti vsepovsod je polno vohunov, ki preže za novimi žrtvami.

Na vprašanje, kako ravnaajo v Madridu s tujimi državljani, je Mueringer odvrnil: »Po politični lestvici.«

Najlepše postopajo s Francozi. Vsa francoska diplomatska poslopja so dobro zastražena, razen tega imata pravico eksteritorialnosti tudi Francoski licej in Francoski institut. Medtem ko se pred čileškim poslanstvom neprestano zbirajo trume oboroženih ljudi in zahtevajo preiskavo in orožje, francoska kolonija ni imela skoraj nobenih izgub. Najbolj optimistično so razpoloženi Američani, kakor da se ne bi prav nič menili za nevarnosti, ki se zbirajo okoli njih. Na dan, ko je v Madridu uničeval požar 65 velikih poslopij in so se vršila krvoprelitja, ko so podneli veličastno katedralo Los Jeronimos in je Prado, ravnatelj sosednega muzeja, trepetal za dragocene zbirke, so se Američani hladnokrvno sprehajali po mestu kakor utrujeni hribolazci. Presledkoma se je ta ali oni ustavil, napravil tovarišu kretnjo z roko, ujel na fotografski aparat sliko itd.

Najbolj sovražno se vedejo madridski gospodarji proti Nemcem in Italijanom. Nemški in italijanski državljani so se morali pred pobesnelo drhaljo zateči na svoje konzulate kakor svojčas v Pekingu, Sanghaju ali Addis Abebi. Tudi do Angležev niso rdeči posebno prijazni, zlasti, ker pripadajo večidel imovitejšim slojem in poklicem. Pri vsem tem pa sliši čisto opazko: »Boljši je vseeno Anglež kakor pa Nemec.« Na splošno reagira Madrid na Evropo tako, kakor je le-ta orientirana glede španskih razmer.

Obalna radio postaja

Švedi so opremili z oddajno radio postajo stari parnik »Canymblo«, ki zdaj križari vzdolž skandinavke in finske obale. Namenjen je primorskemu prebivalstvu, ki ga bo lahko poslušalo tudi z malimi detektorji. Radio na parniku oddaja razen glasbe točna vremenska poročila, podatke o smeri in jakosti vetra ter o krajih, ki ribičem nudijo najboljšo priljubljenost za lov.

Prisega telesne straže

Ameriški listi poročajo, da so položili na Hitlerjevo zahtevo svečano prisego trije njegovi osebni varuhi s poročnikom Brücknerjem, pravim velikonom, na čelu. Zaobljubili so, da bodo takoj izvršili samomor, če bi postal Hitler vsled njih nepazljivosti ali druge krivde žrtev političnih morilcev.

Boji za San Sebastian. Rdeče čete v svojih okopih v bližini francoske meje

7eleni pekel

Ne le v San Corasonu, temveč tudi v Santa Cruzu pride na vsakega dečka 9 deklic. Kako to? V istem položaju je bil pred 70 leti Asuncion, toda tedaj je Paragvaj ravno izgubil v krvavi vojni cvet svojih moških.

V Chiquitosu pa vlada mir in je že od prihoda jezuitov zmeraj vladal mir. Pa je to ozemlje tako leno in tako šibko, da poraja samo dekleta, ker njihova nežna narava bolj pristaja mirnim časom? Ali imajo moški tako malo moške moči, da se je previdnost utrudila igre, in da je izbrala na ta način, da ta rod pokonča.

Urto in jaz sva se pri številnih prilikah pogovarjala o tem in sva prišla do naslednjega sklepa:

Fiziološka skušnja kaže, da po vojni vihri prevladujejo rojstva dečkov. Za to lahko navajamo vsaj dva vidna razloga. Ali je čustvovanje nosne žene tako prepojeno s skrbjo za moža, ki je v vojni, da že ta skrb sama določi otroku spol, ali pa je stvar v tem, da svet od časa do časa ponori in da postane moški tedaj zares prevladujoči in odločujoči činitelj, kar je v mirnem času redkokdaj?

Na prvi pogled je med tema dvema domnevama samo majhna razlika. Če pa to misel obrnemo na zaspano pokrajino Chiquitos, dobi stvar drugačno podobo.

Tam ne vlada ne skrb, ne trpljenje, sploh ne nahajamo tam kakega močnega čustva. —

Moški je docela odvisen in bi bil že zdavnaj umrl, če bi ne imel nekaj pomena za rojstvo otrok. Kot odločujoči močni in prevladujoči činitelj je že mrtev. Po našem vtisu je v taki meri zanemarjal svojo pravo nalogo, da s svojo osebnostjo vpliva na ženske, da se te zdaj sploh ne menijo več zanj. Zato pa prihaja moško dete na svet samo slučajno.

Veselo pri tej zadevi je stališče moških. Posedajo na pragovih svojih ilovnatih koč, ali pa se potikajo po trgu ter priganjajo s čemer-nim obrazom ženske k dnevnemu delu. Vedejo se kakor vojaki, ki se vračajo domov z obilnim vojniškim plenom. — Dosti preveč naplajeni so, da bi se brigali za obdelovanje polja. Z bežnim gibom roke pokažejo na koruzno polje, in na gaj banan, ali pa velikopotezno razkazujejo sode za vodo. Pri vojščaku, ki ga navdaja levji pogum, bi tako vedenje učinkovalo vzvišeno. Pri pritlikavem Indijancu pa, ki so mu oči rdeče od pijače, kliče človeku samo nasmeš na ustnice.

Ženske vse to sprejemajo z dobro voljo. Nikakor niso ponižne ali podložne. Jeze svojega gospodarja in mojstra se sploh ne boje. Čemu bi se jih tudi, saj jih je telesno delo zares naredilo za močnejši spol. Navidez smatrajo svoj položaj nekako kot resno šalo in ravnaajo s svojimi možmi z dobrovoljno obzirnostjo, katero je zelo zabavno opazovati. — Možje se pa sami tako malo zavedajo svojega položaja, da je to obžalovanja vredno. Če je kje na svetu moški zajedavec, potem je to tukaj.

Nemški minister dr. Goebbels vstopa v letalo, s katerim se je odpeljal za dva dni v Benetke

250 letnica toplomera

Julija 1685, t. j. pred 250 leti, se je rodil v nemški trg. družini v Gdansk Gabriel Fahrenheit, fizik-ljubitelj, ki si je zastavil nalogo »sestaviti« stroj, ki bi meril mraz in vročino«. Izboljšal je še v XVII. stol. znan, a neprikladen Galilejev toplotmer in sicer je nadomestil alkohol z živim srebrom. Leta 1732 so imeli v Gdansk izredno mrzlo zimo. Ta slučajna okoliščina je pobudila Fahrenheita, da je označil z ničlo na skali najnižje stanje živega srebra, ki odgovarja našim 32 stopinjam pod ničlo. Za najvišjo točko je zopet samovoljno sprejel toplotno človeške krvi. Razdelil je potem skalo v 180 enakih delov; tako je nastal Fahrenheitov toplotmer. Šele 20 let pozneje, leta 1730, je predložil francoski fizik Reaumur naravnješe izhodne točke: zmrzovanje in vrenje vode. Razdelil je skalo na 80 stopinj. Šved Celsius je na koncu XVIII. stol. prilagodil naposled delitev metričnemu načelu in vpeljal namesto 80, one 100 stopinj, ki jih rabimo zdaj. S tem je izgubila Fahrenheitova delitev pomen povsod, razen v Angliji, ki ji je ohranila zvestobo kljub vsem ugovorom. Tudi v tem primeru vidimo značilno starokopitnost angleškega mišljenja. Voda zavre pri 212° F, in bolnik lahko ima do 104° F vročine. Znanstveniki s celine, ki čitajo angleške razprave, morajo redno preračunati Fahrenheitove stopinje v Celzijeve: odštejejo v ta namen 32 in ugotovijo potem, koliko znaša 1/2 preostalega števila. Se težje je preračunati Celzijeve stopinje v Fahrenheitove. Moramo jih pomnožiti devetkrat, dodati 160 in ugotoviti peti del zneska. A to ne moti Angležev, da si bil Fahrenheit niti njih rojak, temveč Nemec.

Krištof in Valentin

Kraj dejanja: večje južno nemško mesto. Čas dejanja: pasji dnevi v poletju l. 1936. Gledalci: veseli prebivalci dotičnega mesta. Potek dejanja: dva brata Krištof in Valentin sta odpeljala — ukradla — motorno kolo in sta se pri vožnji ponesrečila. Prevoz v bolnišnico. Vsakega v drugo.

Beg! Valentin, ki je imel samo lažje poškodbe, je ušel v bolniški obleki, jo med potjo odvrnil in bežal tako naprej. Krištof pa, ki je imel počeno lombo, je na isti način odpotoval iz druge bolnišnice. Odstranil je iz glave izdajniški ovoj in zavil v »izposojeni« kopalni plašč, se je odpeljal 200 km daleč v neki kraj, kjer je mislil najti svoje prijatelje, ki bi mu pomagali naprej. Našel ni nikogar. Povratek v svoj premili rojstni kraj.

Nasprotno pa je ostal Valentin malo poškodovan in malo oblečen (upajmo, da je v tem času tudi že dostojno uredil svojo zunanost) kar doma v svojem domačem kraju, ko je prosil, so ga spoznali in zopet zasledovali. Toda Valentin je vedno ušel in ostal neodvisen. Policija na motor-nih kolesih in avtomobilih mu je bila vedno za petami. Odkrila je njegovo pribežališče v nekem starem stolpu, kjer je imel Valentin svoj kadični

salon. Policija ga je opazovala. Toda Valentina prav takrat ni hotelo biti; če ga je čakala policija. Polnih osem dni je trajalo zasledovanje za malo poškodovanim Valentinom in pa za Krištofom, ki se mu je lobanja že čisto lepo zdravila. Osem dni je imela prebivalstvo malega mesteca svojo senzacijo in to celo v času najhujših kiselih kumaric, ko se ponavadi nikoli neče kaj zgoditi. Osmi dan pa so opazili prebivalci Krištofa in Valentina pred vrati domače hiše v globokem bratovskem pogovoru. Svoj razgovor sta potem nadaljevala v neki pivski kleti; čisto razumljivo, saj sta si imela dovolj povedati. Nekaj ur kasneje pa sta bila oba brata zopet povabljeni na skupen avtomobilski izlet, ki jima ga je priredila domača občina, ki jima je že preje nudila svoje gostoljubje, ki ga pa oba brata nista hotela sprejeti. Peljali so ju k nekemu gospodu, ki jima je povedal konec motorne nesreče, kjer pa ni bilo samo govora o počen lobanji in rahlih poškodbah, ki so bile posledice padca, ampak tudi o vlomih, ki so se dogodili v zadnjih osmih dneh v okolici njunega domačega kraja.

Zdravilno rogovje

Strokovnjaki moskovskega zoološkega parka so se zanimali za zdravilno moč, ki jo pripisujejo kitajska in tibetska medicina stolčenemu v prašek, rogovju mladih jelenov. To blago se tako drago kupuje na Daljnem Vzhodu, da je obrodilo v Sibiriji, predvsem v Altajskem gorovju, celo posebno živinorejo. »Izvestija« od 4. t. m. poročajo, da vsebuje po podatkih znanstvene preiskave mlado rogovje izredno dosti hormonov, ki ojačajo krvotok. Zaradi tega čudovito učinkuje prašek (ki ga imenujejo »pante«) pri najtežji utrujenosti, živčni izčrpanosti, krvavitvi in ranah. Raziskovanje še ni zaključeno, a ni nobenega dvoma, da ne plačujejo zaman bogati kitajski starci velik denar za »pante« v prepričanju, da jim povrne mladeniško moč in prožnost.

Novo londonsko letališče

Angleški zračni promet s celino je postal dokaj udobnejši z otvoritvijo novega londonskega letališča. Veliki potniški dvokrilniki so poprej pristali v Croydonu, in so morali potniki odtod potovati v London z avtobusom. Zaradi stalne zatranosti okoliških prometnih žil, je zahteval ta prevoz najmanj toliko časa kakor zračna proga Paris—Croydon. Iz tega vzroka so napravili zdaj v Hatwiku južno od Londona novo letališče. Potniki izstopijo iz letala pred vrati pokritega hodnika, ki vodi naravnost na kolodvor, kjer že pričakuje v London namenjen vlak. Na ta način lahko potuje na londonski ples namenjena Parižanka kar v večerni obleki, ne da bi bila izpostavljena prahu in vremenskim nevarnostim.

Prvi mazač: »Moje mazilo je neprekosljivo. Recimo, da bi psu odsekali rep in namazal rano z mojo mazo, že čez nekoliko tednov bi psu zrastlel nov rep.«

Drugi mazač: »To je prav lepo in hvalevredno, prijatelj. Toda moje mazilo je še vse kaj drugega. Če bi z mojo mazo namazal odsekani pasji rep, bi na mah zrastlel novo sčene iz njega.«

Učitelj je zadal v svojem razredu vprašanje, kako bi sodobni človek prišel skozi kak ameriški pračozd. Eden izmed slabih tehnikov je odgovoril: »Preobleči bi se moral v levjo ali tigrovo kožo.«

Foto amaterji pozor!

Nudimo Vam po najnižji ceni popolnoma nove krasne foto albume, foto oglične, navadne albume za razglednice ter spominske knjige.

Bogata zaloga Konkurenčne cene

Prodajalna H. Ničman

Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 2

angleško.

»Saj vendar poznate jezuite,« je zavpil.

»Lakomni psi! Zmeraj zakopavajo zaklade.«

»Kaj si odkril kako sled?« sva poizvedovala.

»Da,« je odgovoril Bee Mason, »odkril sem jo. Saj vendar veta, kako so jezuiti znamenovali skrivališče.«

»No?«

»Ali ni križ na trgu v ničemer zbudil va-jine pozornosti? Zatrčno ne. Ena roka križa kaže na skrajni konec tiste verige gričev, ne pa, v katero glavnih smeri kompasa. Kaj naj to pomeni?«

Na to vprašanje mu nisva mogla odgovoriti.

»Povedal vama bom,« je nadaljeval. »Bodisi tja proti gričem ali pa nazaj proti gozdu leži prostor, kjer so zakopali zaklad. Vsak jezuit, ki obišče Santo Corason, bi takoj opazil, da stoji križ napačno in bi brž vedel, zakaj. Mislim, da bi se splečalo, če bi ostali tukaj dan ali dva. To bi bil krasen članek za liste.« Po teh besedah je šel dalje, da bi se tudi on kopal.

Mene in Tigrova pa je pograbil glad po zlatu. S hinjenim ravnodušjem sva odšla na sredo trga. Počasi sva se bližala križu. V zavesti krivde sva ga ogledovala natančno, potem pa je izumrla vas zadonela od najinega krohotu. Bilo je pravilno, roka križa je kazala proti verigi gričev, toda visela je skoraj odlomljena in se gibala v vetru, kakor bolan zob. —